

“СҮХ-ИНДЭР” ХХК

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ
“ЗҮҮН-ӨЛЗИЙТ” НЭРТЭЙ БАРИЛГЫН ЧУЛУУНЫ ОРДЫН
2022 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

/ Аж ахуй нэгжийн регистрийн дугаар: 3375099 /

/ Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: ДО-004А /

Улаанбаатар хот
2022 он

“СҮХ-ИНДЭР” ХХК

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ
“ЗҮҮН-ӨЛЗИЙТ” НЭРТЭЙ БАРИЛГЫН ЧУЛУУНЫ ОРДЫН
2022 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

/ Аж ахуй нэгжийн регистрийн дугаар: 3375099 /

/ Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: ДО-004А /

ХЯНАСАН:

“БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-ын

ахлах мэргэжилтэн:

/ Ц.ЖАРГАЛНЭМЭХ /

Биелэлтийг тайлагнасан:

“СҮХ-ИНДЭР” ХХК-ийн

Байгаль орчны мэргэжилтэн:

Н. Цолмон

/ Н.ЦОЛМОН /

Улаанбаатар хот

2022 он

ГАРЧИГ

БҮЛЭГ I. ОРШИЛ	3
БҮЛЭГ II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	4
II.1. Төслийн нэр	4
II.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч	4
II.3. Төслийн байршил	4
Зураг. “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордын байршлын зураг	5
II.4. Уурхайн нөөц	5
II.5. Хүчин чадал	5
II.6. Уурхайн ажлын горим	5
II.7. Ашиглалтын систем	6
II.8. Уурхайн тээвэр	6
II.9. Хөрсний овоолго	6
II.10. Уурхайн тэсэлгээ	6
II.11. Төслийн дэд бүтэц	6
II.12. Ил уурхайн хэмжээс, процесс	7
БҮЛЭГ III. ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	8
БҮЛЭГ IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	9
БҮЛЭГ V. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	12
V.I. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	12
V.II. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	17
V.III. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	17
V.IV. Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	19
V.V. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	19
V.VI. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	19
V.VII. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	24
V.VIII. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	27
V.IX. Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөөний биелэлт	30
V.X. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	31
V.XI. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	32
ДҮГНЭЛТ	35
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ	36

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	4
Хүснэгт 2. Талбайн цэгүүдийн солбицол	4
Хүснэгт 3. Уурхайд ажиллах тоног төхөөрөмжүүд	6
Хүснэгт 4. Төслийн нийт усны хэрэглээ	7
Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	12
Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	17
Хүснэгт 7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	19
Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	24
Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	27
Хүснэгт 10. Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах төлөвлөгөөний биелэлт	30
Хүснэгт 11. Химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгэний төлөвлөгөөний биелэлт	31

Хүснэгт 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөөний биелэлт.....	32
Хүснэгт 13. 2022 оны БОМТ-нд зарцуулсан нийт зардал	34

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордын байршлын зураг.....	5
Зураг 2. Уурхайн замын тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан байдал.....	14
Зураг 4. Өнгөн хөрсийг овоолго байдлаар хадгалсан байдал	15
Зураг 5. ШТМ-ыг хадгалах зориулалтын сав	15
Зураг 6. Ундны ус нөөцлөх сав	16
Зураг 7. Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд нөхөн сэргээлт хийсэн байдал	18
Зураг 8. Гал унтраах багаж, хэрэгслийг байршуулсан байдал	21
Зураг 9. Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх анхааруулах санамж, тэмдэг	21
Зураг 10. Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч буй байдал	22
Зураг 11. Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч буй байдал	22
Зураг 12. Хөдөлмөр хамгааллын сургалт явуулж буй байдал	23
Зураг 13. Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулж байгаа нь	23
Зураг 14. Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хашаажуулсан байдал	25
Зураг 15. Хог тээвэрлэлтийн гэрээ	26
Зураг 16. Хөдөлмөр хамгааллын сургалт зохион байгуулж байгаа нь	28
Зураг 17. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцсар хангасан байдал	28
Зураг 18. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын багаж хэрэгслээр хангаж буй нь.....	29
Зураг 19. Галын аюулаас сэргийлэх анхааруулах самбар	29

БҮЛЭГ I. ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

“Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны орд төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний үндсэн зорилго нь төслийг хэрэгжүүлэх явцад үүсэх бүхий л сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг төслийн хэрэгжилтийн хүрээнд авч үзэн, холбогдох зардлыг бодитоор төлөвлөх, улмаар энэхүү төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч дагаж мөрдсөнөөр байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын үүргээ хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.

БОМТ-ний биелэлтийн тайлан боловсруулах аргачлал:

Тус төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29 –ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээ, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн 11 дүгээр сарын 01-ны дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төслийн хамт холбогдох байууллагад хүргүүлж байх зайлшгүй шаардлагатай болно.

“Зүүн-Өлзийт” Барилгын чулууны ордын БОМТ-ний биелэлтийн тайланд 2022 онд нийт **31,516,500.00** төгрөг зарцууллаа.

БҮЛЭГ II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд		
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Сүх-Индэр” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар		0711006136
3	Уурхайн нэр “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны орд ашиглах төсөл		
4	Ордын	Нийслэл/Хот/ Аймаг	Дорнод аймаг
5	байршил	Сум/Дүүрэг	Хэрлэн
6	Ашигт малтмалын төрөл		Барилгын чулуу
7	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		ДО-004А
8	Аж ахуйн	Аймаг/Хот	Дорнод аймаг
9	нэгжийн	Сум/Дүүрэг	Хэрлэн
10	хаяг	Баг/Хороо	1-р баг
11	Захирлын	Нэр	Захирал Э. Энхболд
12	хаяг	Гар утас	976-99992068

II.1. Төслийн нэр

“Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны орд ашиглах төсөл

II.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч

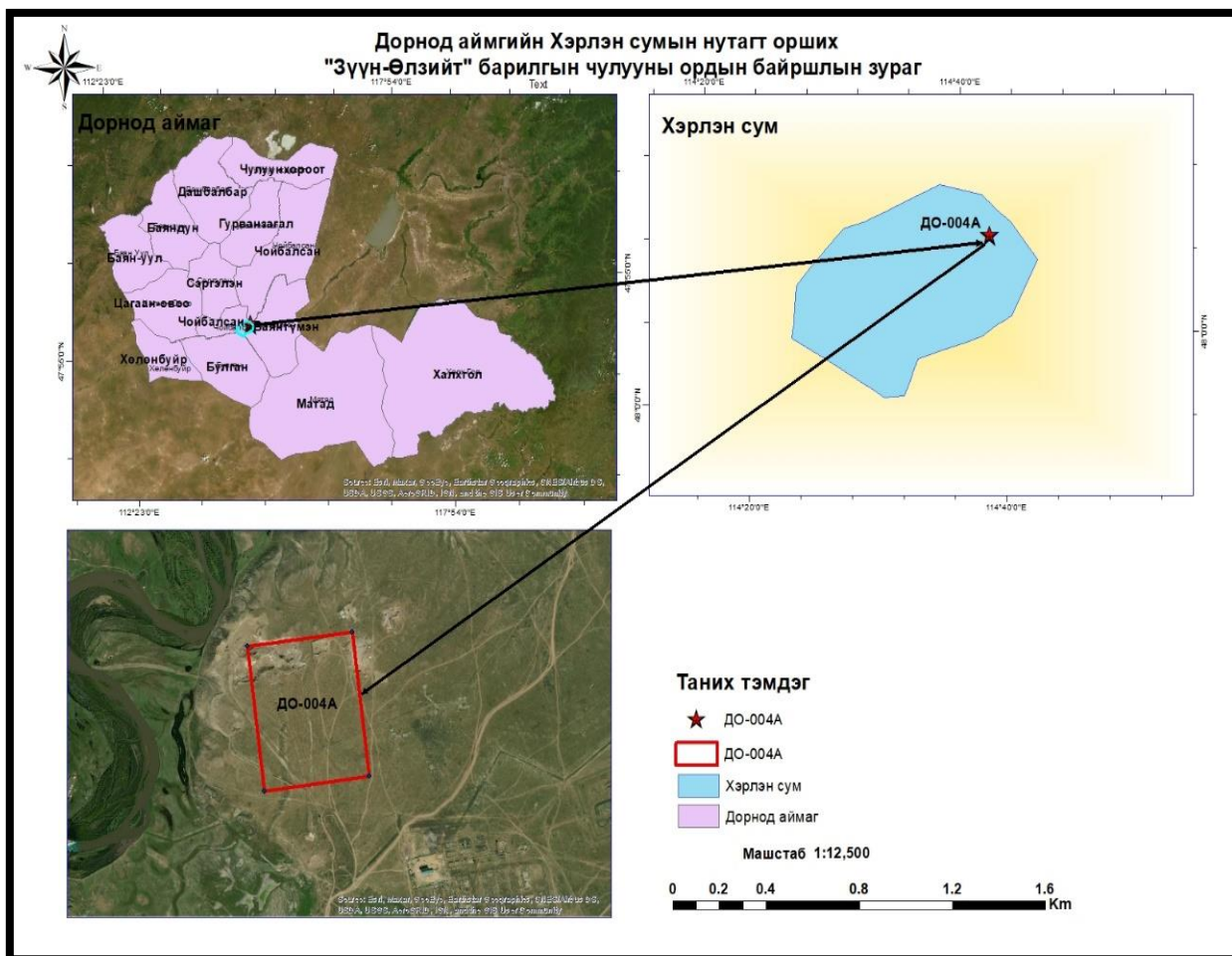
“Сүх-Индэр” ХХК

II.3. Төслийн байршил

“Зүүн-Өлзийт” барилгын чулууны орд нь Дорнод аймгийн төв болох Чойбалсан хотоос зүүн тийш 18 км-т, Хэрлэнгийн зүүн гүүрнээс 15 км-т Хэрлэн голын урд талд байрладаг. Хайгуулын талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн зүгт 658 км зайд байрлана.

Хүснэгт 2. Талбайн цэгүүдийн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	114	40	59.60	48	05	57.10
2	114	40	59.60	48	06	15.60
3	114	41	21.50	48	06	15.60
4	114	41	21.50	48	05	57.10

Зураг 1. “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордын байршлын зураг

II.4. Уурхайн нөөц

Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордод эрэл үнэлгээ, хайгуулын ажлыг явуулж улмаар 2019 оны 06 дугаар сарын 19-ний өдөр нарийвчилсан хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг Уул Уурхайн Яам, Ашигт Малтмалын Газрын Тосны Газрын дэргэдэх Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн бодитой (В) зэрэглэлээр 3,008,942.5 м³ буюу 7,432,088.0 тн, боломжтой (С) зэрэглэлээр 2,367,224.8 м³ буюу 5,847,045.3 тн, нийт бодитой болон боломжтой (В+С) зэрэглэлээр 5,376,167.3 м³ буюу 13,279,133.3 тн барилгын чулууны нөөцийг Улсын нөөцийн бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.

II.5. Хүчин чадал

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших “Сүх-Индэр” ХХК-ийн “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордыг 82 жилийн хугацаанд ашиглах бөгөөд жилд 36.0 мян.м³ барилгын чулуу олборлох ба бутлан ангилах хэсэгт сийрэгжүүлснээр 50.4 мян.м³ барилгын чулуу боловсруулах хүчин чадалтай.

II.6. Уурхайн ажлын горим

Уурхайн үйл ажиллагаа нь 4 сараас 9 сарыг дуустал тасралтгүй ажиллагаатай явагдах бөгөөд Монгол улсын хууль тогтоомжуудад заасны дагуу олон нийтээр амрах баяр ёслолын

хоногууд, цаг агаарын хүндрэл, засвар үйлчилгээ зэрэг хүчин зүйлүүдийг тооцсон. Хоногт 1 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 10 цаг байна. Жилд 110 хоног ажиллана.

II.7. Ашиглалтын систем

Ордыг ил аргаар нээж, ашиглах бөгөөд тэсэлгээтэй, авто тээвэртэй гадаад овоолготой ашиглалтын системээр ашиглана.

II.8. Уурхайн тээвэр

Хүснэгт 3. Уурхайд ажиллах тоног төхөөрөмжүүд

Тоног төхөөрөмийн төрөл	Марк	Ш/тоо
Үндсэн тоног төхөөрөмж		
Утгурт ачигч	Long Yu ZL 935	1
Экскаватор	CAT330	1
Автосамосвал	Howo	2
Туслах тоног төхөөрөмж		
Суудлын машин	Pick up	1
Зам услагч	Foton	1
Түлшний машин	Hyundai	1
Микро автобус	Hyundao istana	1
Ачааны машин	Hyundai Mighty	1

II.9. Хөрсний овоолго

Шимт хөрсийг Long Yu ZL935 маркийн утгуурт ачигчаар хуулна. Шимт хөрсийг ил уурхай, бутлан ангилах хэсгийн талбай, уурхайн гадаад тээврийн замын талбай, хөрсний овоолгын суурийн талбайгаас 0.2 метрийн зузаантайгаар хуулна. Нийтдээ эхний 5 жил цулаар 3,148.0 м³ буюу сийрэгжсэнээр 3.777.6 м³ шимт хөрс хуулж овоолно.

II.10. Уурхайн тэсэлгээ

“Зүүн-Өлзийт” нэртэй Барилгын чулууны ордын жилд хуулах уулын цулын хэмжээ бага учир тэсэлгээг жилд нэг удаа хийнэ.

II.11. Төслийн дэд бүтэц

Цахилгаан хангамж

“Дорнод аймгийн эрчим хүчний систем” ТӨХК-ийн 6 кВ-ийн агаарын шугамаас 400 кВт-ын хүчин чадалтай дэд станц угсарч ЦЭХ-ээр хангана.

Усан хангамж

“Сүх-Индэр” ХХК нь унд ахуйн усны хэрэгцээ болон зам усалгаагаа өөрийн эзэмшлийн гүний худгаас хангана.

Унд ахуйн хэрэглээнд хэрэглэх усны хэмжээ. Уурхайн хотхоны унд-ахуйн усны хэрэглээнд жилд 39.6 м³ 82 жилийн хугацаанд 3247.2 м³ ус хэрэглэхээр байна.

Зам усалгаанд ашиглагдах усны хэмжээ. Зам усалгаанд жилд 748.8 м³ нийт 82 жилийн хугацаанд 61,401.6 м³ ус ашиглахаар байна.

Хүснэгт 4. Төслийн нийт усны хэрэглээ

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Нийт ашиглалтын жилд
1	Унд, ахуйн усны хэрэгцээ	м ³	3,247.0
2	Зам талбайн усалгаа	м ³	61,401.6
Нийт усны хэрэгцээ		м³	64,648.6

II.12. Ил уурхайн хэмжээс, процесс

- ✓ Ил уурхайн үйл ажиллагаа нь шимт хөрсийг түрж хуулах-овоолох, өгөршсөн хөрсний үеийг экскаватороор хуулж автосамосвалаар тээвэрлэн хөрсний овоолгод овоолсны дараагаар барилгын чулуу буюу дацит чулуулагт өрөмдлөг-тэсэлгээ хийж гүйцэтгэнэ.
- ✓ Тэслэгдсэн чулуулгийг ухаж ачин тээвэрлэн бутлуурын хажууд түр овоолгод овоолох бөгөөд бутлуурлуу чулуулгийг утгуурт ачигчаар хийнэ.
- ✓ Барилгын чулуу тээвэрлэлт. Ил уурхайгаас олборлож боловсруулсан барилгын чулууг худалдан авагчид Хэрлэн суман дахь “Сүх-Индэр” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэрт нийлүүлнэ.

БҮЛЭГ III. ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь тухайн төслөөс байгаль орчинд учруулах гол сөрөг нөлөөлөл болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгадаг.

“Сүх-Индэр” ХХК нь тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн 11-р сарын 01-ны дотор төсөл хэрэгжүүлж байгаа аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газарт хүргүүлж байх шаардлагатай.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайланг БОАЖСайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулж, холбогдох материалуудыг хавсаргалаа.

Тухайн жилийн төлөвлөгөөний гүйцэтгэлийн товч танилцуулга

2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний ажлын гол зорилго нь “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордын үйл ажиллагааны бүхий л үе шатыг хамрах ба төслийн үйл ажиллагаанас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг болзошгүй гол нөлөөлөл болон цаашид учруулж болзошгүй эерэг болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, багасгах, төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

“Сүх-Индэр” ХХК нь нь 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлууд болох тоосжилт үүсэх үед усалгаа, өнгөн хөрсний овоолго, замыг тогтмол нэг маршрутаар явуулах, замын тэмдэг тэмдэглэгээ, ШТМ-ын зориулалтын сав байршуулах, дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг орон нутагаас авсан саналын дагуу хийх, хог тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулах, хог хаягдлын цэгийг хашаажуулах, хөрс, усны шинжилгээ хийх, галаас хамгаалах багаж хэрэгсэл, галаас сэргийлэх самбар тэмдгийг шаардлагатай газруудад байршуулах, хөдөлмөр хамгааллын сургалт зохион байгуулах, жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах, ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцсаар хангах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

БҮЛЭГ IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн талбай нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт байрлах “Сүх-Индэр” ХХК нь ДО-004А тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий 25.9 га талбайтай. Барилгын чулууны орд”-ыг ил аргаар ашиглах төсөл хэрэгжүүлнэ.

Газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уурхайд төсөл хэрэгжих 30 жилийн турш бутлан ангилах шигших тул талбайн ойр орчмын газрын гадаргыг тоос дарж хөрс, ургамал, орчныг бохирдуулна. Мөн өрөмдлөг тэсэлгээний үед ялгарах их хэмжээний тоос орчныг бохирдуулна.

Шимт хөрсийг 0.15-0.2 м зузаантайгаар хуулж хүний хөлөөс зайдуу салхины нөмөр газар 8-10 метрийн өндөртэй байгуулна. Шимт хөрсний овоолго үүсгэсний дараа хөрс нь сийрэгжсэн байх учир салхинд хийсэх, бороо болон үерийн усанд урсах зэрэг сөрөг нөлөөтэй.

Хог хаягдлаас үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөлөл: Хогийн цэг байгуулах талбайд төслийн хугацааны явцад засвар үйлчилгээний төв болон ажилчдын тосгоноос гарсан хог хаягдал үүссэнээр газрын гадаргад бохирдол үүснэ. Хэдийгээр дунд хугацаанд нөлөөлөл үзүүлэх боловч төслийн хугацаа дуусахад эргэн нөхөн сэргээгдэх боломжтой.

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Замын хөдөлгөөн, тэсэлгээ хөрс хуулалт, тээвэрлэлтээс үүдэлтэй агаарын тоосжилт, дизель түлшээр ажилладаг машин механизм тоног төхөөрөмж, тэсэлгээнээс үүссэн бохир хий утаа, дуу чимээ, хог хаягдлаас үүсэх үнэр зэрэг болно.

Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уул уурхайн ашиглалтын болон боловсруулах үйл ажиллагаанд түлш, тос тосолгооны материал, тэсрэх бодис зэрэг аюултай бодисуудыг ашиглахаар байна. Хөрсний гүний усны үеүдэд шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн, тэсрэх бодис, бохир усны алдагдал, нэвчилтээс бохирдох эрсдэл үүсч болзошгүй учраас уурхайн зүгээс аюулгүй ажиллагааны дүрмийг сайтар баримтлан ажиллах нь зүйтэй.

Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Олборлолтын явцад хөрс их хэмжээгээр эвдрэх, үүний улмаас хөрсний морфологи болон физик шинж чанар алдагдаж хөрсний үржил шим буурах, ойр орчмын талбайн хөрс доройтолд өртөнө. Их хэмжээний үржил шимт хөрс болон “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгыг чулууны ордоос эрүүл талбай хөрсний овоолгод дарагдах, хөрсний гадарга дээр нарийн ширхэгт тоосны хучаас үе үүснэ. Газрын хэвлийд хоосон хөндий орон зай үүснэ. Машин техникийн олон салаа зам үүсч талбайн ургамлыг сүйтгэж, хөрсийг халцалж, газрыг элэгдэл эвдрэлд оруулан, тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулна. Хүн амын суурьшил нягтарснаас хөрсний элэгдэл эвдрэл, бохирдол үүснэ. Хүнд даацын машин механизм, түүний тээвэрлэлт,

засвар үйлчилгээний улмаас шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс бохирдуулна.

Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл: Ил уурхайн талбайд байсан ургамал устана. Уурхайд олон янзын зориулалтаар машин техник ашиглаж, тэдгээрээс үүдэн олон салаа зам үүсч бий болох магадлалтай. Олон салаа зам үүссэнтэй холбоотойгоор газрын гадаргад шороо тоос үүсч, улмаар салхи шуурганд хийсэн ойр орчмын ургамал бүрхэвч, төслийн талбай тоос шороонд дарагдаж болзошгүй. Байгууламжууд баригдах талбай нь төслийн хугацаанд хүний хөлөөр болон тээврийн хэрэгслээр талхлагдаж бүрэн өөрчлөлтөнд орно. Тосгоноос ахуйн хог хаягдал их хэмжээгээр үүсч, хадгалах зайлуулах стандарт, дүрэм, журам барьж ажиллаагүйгээс гадаргад бохирдол үүсч болзошгүй. Хогийн цэг байгуулах талбайд төслийн хугацааны явцад засвар үйлчилгээний төв болон ажилчдын тосгоноос гарсан хог хаягдал үүссэнээр газрын гадарга болон ургамлан нөмрөгт бохирдол үүснэ. Тоосжилт үүссэнээс ойр орчмын ургамлууд дээр бууж, үүнээс шалтгаалан навч гэрлийг шингээх нь буурч ургамлын фотосинтезийн бүтээмж доройтох болно.

Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Олборлолт хийх, хөрс хуулах, овоолго хийх, барилга байгууламж барих, техник хэрэгсэл явах зам тавих, кемп барьсны улмаас эдгээр үйл ажиллагаанд өртсөн талбайн амьтны аймаг, ялангуяа мэрэгчид, шавж, мөлхөгчид устаж үгүй болж тэдгээрийн амьдрах орчин байхгүй болно. Олборлолт явуулсны улмаас хөрс хуулж овоолго хийгээд орхисон байгаа ба овоолго болон түүний орчмын талбайн амьтан, тэдгээрийн амьдрах орчин үгүй болжээ. Цаашид талбайг тэлэх тутам амьтны аймагт учрах хохирол нэмэгдэх болно. Үүссэн овоолгод техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт тухай бүр хийхгүйгээс тус нутгийн амьтны аймаг нөхөн сэргэх хугацаа сунжирна.

Тээврийн хэрэгсэл, тэсэлгээний үеийн дуу чимээнээс хүн амьтан үргэж, дайжих, байршил тархалт нь өөрчлөгдөх, ая тухгүй болно. Хөрс хуулалт, овоолго хийх, зам, барилга байгууламж барихад тухайн газрын амьтны аймаг устана. Шавжны аймгийн тархалт байршилд өөрчлөлт гарна. Хог хаягдал, ариун цэвэр бохирын асуудлыг сайтар төлөвлөхгүй бол хүнд ойромсог амьдардаг, хог хаягдлын индикатор амьтдын зүйлийн тоо толгой ихсэх магадлалтай.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлст үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: “Сүх-Индэр” ХХК-ийн ашиглалтын 25.9 га талбайд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгал илрээгүй байна. Ашиглалт явуулах 25.9 га талбайд ямар нэгэн түүх, соёлын ямар нэгэн дурсгалт зүйл илрээгүй боловч олборлолтын үед газар дээр ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйлс илэрсэн тохиолдолд төсөл хэрэгжүүлэгч нь ажлаа зогсоож, энэ тухай дүүрэг, дүүргийн Засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагуудад нэн даруй мэдэгдэх шаардлагатай.

Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл: Төслийн хугацаанд уурхайн нарийн мэргэжил шаардагдахгүй ажилд орон нутгийн иргэдээс ажиллуулах ба цөөн хэдэн хүнийг ажлын байраар хангах бөгөөд олборлолтын хугацаанд нутгийн иргэдээс өргөн хэрэглээний бараа, хүнсний тодорхой бүтээгдэхүүн (мах, цагаан идээ, гурил, будаа мөн ариун цэврийн бүтээгдэхүүнүүд г.м) худалдан авах зэргээр бага хэмжээний орлогыг нутгийн иргэдэд оруулах юм.

Ажилчдын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн нөхцлийг шаардлагын хэмжээнд байлгаж чадсанаар ажиллагсдын мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдалт, үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлж чадна. Уурхайн ажлын үед ажиллах хүнд машин механизмын дуу чимээ, тоосжилт ихэссэнээс хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй.

Болзошгүй осол аваар, саатал, техник, технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, гал усны гэнэтийн аюул учирч болзошгүй. Үйл ажиллагааны явцдаа техникийн аюулгүй байдал алдагдах, гэнэтийн осол гарснаас ажилчдын эрүүл мэнд, амь нас эрсдэх аюул үүснэ.

БҮЛЭГ V. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖЕМНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

V.I. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг/
Агаарын орчин			
1	Хүнд механизмын хөдөлгүүрийн тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол хийх, хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах арга хэмжээ авах	Тээврийн хэрэгслийг тохиргоо, засвар үйлчилгээнд тогтмол оруулж байсан. Хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжилтийг стандартын шаардлага хангах арга хэмжээнд байлгасан.	185,000.00
2	Уурхайн олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэхээс сэргийлж тогтмол усалгаа хийх, салхи ихтэй үед тоос багасгах арга хэмжээ авах	Уурхайн олборлолтын үед тогтмол усалгаа хийж байсан.	700,000.00
3	Мөн агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлэх	-	-
4	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүдийн төлбөрийг төлнө.	Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлын төлбөр, татварыг тогтмол төлж байсан.	185,000.00
Хөрсөн бүрхэвч			
1	Уурхайн хотхон, уурхайн орчмын авто зогсоол явган хүний зам талбайг тохижуулж, машин техникийн хөл хөдөлгөөнд хяналт тавьж, олон салаа зам гаргах болон бусад шалтгаанаар үржил шимт өнгөн хөрс элэгдэж, эвдрэхээс урьдчилсан сэргийлэх арга хэмжээг авсан байна.	Уурхайн авто зогсоолыг тохижуулж, дайрган хучилттай болгосон. Уурхайн талбайд олон салаа зам гарахаас сэргийлж, тогтмол нэг маршрутын дагуу тээврийн хэрэгсийг явуулж байсан.	-

2	Тээврийн хэрэгсэлийг маршрутын бус замаар явуулахгүй байх, хориглосон таних тэмдгүүдийг сайжруулах, нэмэгдүүлэх	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын бус замаар явуулаагүй, замын таних тэмдгийг байршуулсан. Зургийг оруулав.	150,000.00
3	Өнгөн хөрсийг хуулан авах, уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө болон түүний явцад хуулан авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан зассан овоолго байдлаар хадгалах.	Өнгөн хөрсийг хуулж, стандартын дагуу овоолго байдлаар хадгалсан. Зургийг оруулав.	1,000,000.00
4	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, хөрс, гүний ус бохирдохоос сэргийлэх, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох арга хэмжээ авах	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалсан, ШТМ хөрсөнд асгархаас сэргийлж хяналт тавьж ажилласан. Зургийг оруулав.	-
5	Шатах тослох материалыг хадгалах, түгээх цэгийг тохижуулж хяналтыг сайжруулсан байна	ШТМ-ыг хадгалах цэгийн гадаргууг элс дэвсэж, дайрган хучилттай болгосон.	-
Усан орчин			
1	Унд ахуйн ус болон зам усалгааны усны дээж авч лабораториор шинжлүүлэх	Гүний худгаас усны дээж авч лабораторит шинжлүүлсэн. Шинжилгээний дүнг хавсаргалаа.	ОХШХ-т тусгагдсан.
Нийт дүн			2,220,000.00

Зураг 2. Уурхайн замын тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан байдал

Зураг 3. Өнгөн хөрсийг овоолго байдлаар хадгалсан байдал

Зураг 4. Өнгөн хөрсийг овоолго байдлаар хадгалсан байдал

Зураг 5. ШТМ-ыг хадгалах зориулалтын сав

Зураг 6. Ундны ус нөөцлөх сав

V.II. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

“Зүүн-Өлзийт” Барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах төслийн ТЭЗҮ-д тусгагдсаны дагуу уулын ажлын нөхцөлөөс хамаарч 2022 онд нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй гэж 2022 оны БОМТ-нд төлөвлөгдсөний дагуу нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдээгүй болно.

V.III. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх газрыг Дорнод аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газраас санал авсны үндсэн дээр эвдэрсэн газрыг техникийн нөхөн сэргээлт хийх ажлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр санал, шийдвэрт хүрсэн.

Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг /
1	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	Эвдэрсэн газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийх	Хэрлэн сумын 5р багын нутаг дэвсгэрт байрлах Төв цэвэрлэх байгууламжийн баруун талд ухагдсан байсан нүхийг 510 метр орчим булж, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Зургийг орууллаа.	4,600,000.00
Нийт				4,600,000.00

Зураг 7. Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд нөхөн сэргээлт хийсэн байдал

V.IV. Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Уурхайн эдэлбэр газар болон түүний ойр орчмын нөлөөллийн бүсэд айл өрх байхгүй учир нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ хийгдэхгүй болно.

V.V. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

Уурхайн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвор илрээгүй. Уурхайн үйл ажиллагааны явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжинд заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ийн түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж төслийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсооно.

V.VI. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

“Сүх-Индэр” ХХК-ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Нийт зардал, 2022 он /төгрөг/
1	Кемп, автомашин, ажилчдын байр, цахилгаан үүсгүүр бүхий газруудад гал түймэр гарах магадлалтай. Мөн хаврын хуурайшилт ихтэй өдрүүдэд тамхины цог зэргээс хээрийн түймэр гарч болзошгүй	Галын дохиолол, гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулах	Гал унтраах багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байршуулсан. Зургийг оруулав.	2,163,500.00
		Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж, шаардлагатай газруудад байрлуулах	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх анхааруулах санамж тэмдгийг ажилчдын байр, оффист байршуулсан. Зургийг оруулав.	1,000,000.00

2	Хүчтэй салхи шуурганы улмаас тоос ихээр босч ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх, тоосжилтоос үүсэх бусад нөлөөлөл	Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоох	Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг зогсоож байсан.	-
3	Ажилчид бэртэх, амь нас эрсдэх, уурхайн үйл ажиллагаа саатах, тоног төхөөрөмж эвдэрч гэмтэх	Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх	Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг тогтмол өгч ажилласан. Зургийг оруулав.	-
		Жил бүр мэргэжлийн байгууллага, мэргэжилтний тусламжтайгаар хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулах	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалтыг зохион байгуулсан. Зургийг оруулав.	-
4	Жолооч нарын санамсар болгоомжгүй үйлдлээс тээврийн хэрэгслүүд мөргөлдөх, хүн амьтан дайрах, мөргөх зэргээр гэмтээж, бэртээх гэх мэт осол аваар гарах	Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулах	Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулсан. Зургийг оруулав. Замын анхааруулах таних тэмдгийг шаардлагатай газруудад байршуулсан.	-
Нийт				3,163,500.00

Зураг 8. Гал унтраах багаж, хэрэгслийг байршуулсан байдал

Зураг 9. Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх анхааруулах санамж, тэмдэг

Зураг 10. Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч буй байдал

Зураг 11. Ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч буй байдал

Зураг 12. Хөдөлмөр хамгааллын сургалт явуулж буй байдал

Зураг 13. Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулж байгаа нь

V.VII. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

“Сүх-индэр” ХХК нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын ОНӨААТҮГ-тэй хог хаягдлын гэрээ байгуулан ажиллана. Уурхайн үйл ажиллагаанаас бий болж буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, аль болох бага хог хаягдал үүсгэх, түүнийг дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчинд аюулгүй байдлаар устгах зарчмыг баримтлан ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг /
1	Хог хаягдал /хатуу/	-Ахуйн хог хаягдлаа орон нутагтай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлэх -Хатуу хог хаягдлын цэгийн гадна талд болон бусад орчинд хог алдагдахаас сэргийлэн хашааг тохижуулах	“Чойбалсан хөгжил” ОНӨҮГ-тэй хог тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулж тээвэрлүүлсэн. Хог тээвэрлэлтийн гэрээг зургаар оруулж, мөн хавсралтанд хавсаргалаа.	250,000.00
2	Аюултай	2догч түүхий эд авдаг газарт нийлүүлэх	Ашигласан ШТМ-ыг зориулалтын саванд цуглуулж, дүүрэхээр нь ашигласан ШТМ дахин боловсруулах үйлдвэр лүү тээвэрлүүлнэ.	-
Нийт дүн				250,000.00

Зураг 14. Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хашажуулсан байдал

БАТЛАВ
“ЧОЙБАЛСАН ХӨГЖИЛ” ОНӨҮГ
ЗАХИРАЛ /Б. ГЭРЭЛТ-ОД/

БАТЛАВ
“СҮХ-ИНДЭР” ХХК
ЗАХИРАЛ /Г. ГАНБОЛД/

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

2022 оны 07 сарын 01 өдөр

Хэрлэн сум

Нэг талаас “Чойбалсан Хөгжил” ОНӨҮГ (цаашид “А” тал гэнэ), түүнийг төлөөлж хог тээврийн тасгийн зохион байгуулагч Гантөмөр овогтой Ганболд Нөгөө талаас (цаашид “Б” тал гэнэ), түүнийг төлөөлж Х. Даваахүү бид дараахь нөхцөлөөр энэхүү гэрээг байгуулав.

1. “А”, “Б” талын нийтлэг үндэслэл

1.1. “А”, “Б” талууд нь хүний эрүүл мэнд хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх хөтгөл цэвэр орчинд ажиллаж, амьдрах зорилгоор тогтоосон хуваарийн дагуу хаягдал хогийг цуглуулан тээвэрлэж тогтоосон түр цэгт хадгалах ба аюулгүй орчинд эвэж тээвэрлэхэд хамтран ажиллана.

1.2. Гэрээний хугацааг “А”, “Б” талууд 2022 оны 07 сарын 01-ны өдрөөс 2023 оны 07 сарын 01-ны өдөр хүртэл хугацаатай байгуулав. Гэрээний хугацааг талууд тохиролцон сунгаж болно.

2. “А”, “Б” талын хамтын ажиллагааны удирдлага, хяналт

- “А”, “Б” тал нь гэрээний хэрэгжилт болон талуудын гэрээний талаархи үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрхтэй.
- Талууд аль нэг талынхаа шаардсан үед хамтын ажиллагаатай холбоотой өөрийн хийсэн ажлын талаар тайлагнана.

3. Нэг. “А”, “Б” талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг

- “Б” тал нь гэрээнд заагдсан хэмжээ, хугацаанд хог хаягдлыг тээвэрлүүлнэ.
- “Б” тал нь хог хаягдлын хураамж 50,000 /Тавин мянга / төгрөгийг “А” талын Хавн банкны 5405177983 тоот дансанд сар бүрийн 25-ны дотор шилжүүлэх
- “А”, “Б” тал нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 10 дугаар зүйлийг мөрдлөг болгон ажиллана.
- “А” тал нь “А” талд хог хаягдлын хураамжыг төлөөгүй тохиолдолд хог хаягдлыг тээвэрлэхгүй.
- “А” тал хог хаягдлыг гэрээнд заагдсан хугацаанд аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан тусгай тоноглонс автомашинаар тээвэрлэнэ.
- “А” тал нь улиралд 1 удаа “Б” талын хог хаягдлыг ачиж тээвэрлэнэ.

4. Маргааныг шийдвэрлэх

4.1. Хэрэв маргаантай асуудлаар “А”, “Б” талууд тохиролцоонд хүрч чадахгүй тохиолдолд аливаа маргаантай асуудлыг орон нутгийн Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын дэргэдэх Арбитрт түүний Арбитрын хэрэг шийдвэрлэх дүрмийн дагуу Монгол Улсад эцэслэн шийдвэрлүүлнэ.

5. Бусад заалт

- “А”, “Б” талууд үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Иргэний хууль, бусад хууль тогтоомжийг удирдлага болгоно.
- Хог хаягдлыг тээвэрлэхтэй холбоотой санал, хүсэлтийг байгууллагын 70582832 дугаарын утас болон “А” талд албан бичгээр мэдэгдэх.
- “Б” тал нь хог хаягдлыг зориулалтын хогний саванд хийж байршуулна. /Галд шатахгүй, орчин бохирдуулахгүй байх/

6. Гэрээ хүчин төгөлдөр байх

- “А”, “Б” талууд нь гэрээнд гарын үсэг зурсан үеэс гэрээ хүчин төгөлдөр болно.
- Гэрээг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд талууд (дараахь хувилбарын аль нэгийг сонгож болно)
 - харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хугацаанаас өмнө гэрээг цуцалж болно.
 - аль нэг тал нь ажлын 10 хоногийн өмнө урьдчилан мэдэгдэх замаар гэрээгээс татгалзаж болно. Энэ тохиолдолд шалтгааныг тодорхой бичин албан тоотоор хандана.
- Талууд харилцан тохиролцож гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

7. Талуудын хаяг

“А” тал:	“Б” тал:
Хаяг, индекс: Хэрлэн сум 2-р баг	Хаяг, индекс: Хэрлэн сум 5-р баг
Утас: 70582832, 89002383	Утас: 99529549
Цахилгаан шуудангийн хаяг: “Чойбалсан хөгжил” ОНӨҮГ	Цахилгаан шуудангийн хаяг:
ХТТ3Байгуулагч: /Г. Ганболд/	Уул уурхайн инженер /Х. Даваахүү/

10 дугаар зүйл. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж,

байгууллагын эрх, үүрэг

10.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараахь эрх эдэлнэ:

10.1.1.хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх, хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах;

10.1.2.хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах.

10.2.Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараахь үүрэг хүлээнэ:

10.2.1.энэ хуулийн 9.1.3-т заасан журмын дагуу энгийн хог хаягдлаа ангилан ялгах;

10.2.2.энэ хуулийн 15 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан хогийн савтай байх;

10.2.3.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах;

10.2.4.хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсхүл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;

10.2.5.үүссэн аюултай хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагад, эсхүл тогтоосон тусгай цэгт хүлээлгэн өгөх;

10.2.6.нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, иргэдийн бүлгээс зохион байгуулсан үйл ажиллагаанд оролцох;

10.2.7.хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлөх;

10.2.8.хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх;

10.2.9.эзэмшлийн барилга, байгууламжийн гадна хана, хашаа, хайсан дээр хог хаягдал болохоор зар сурталчилгаа байршуулахгүй байх;

10.2.10.энэ хуулийн 9.4.12-т заасан нийтийн адалбэр газрын хог хаягдал, цас, мөсийг цэвэрлэх;

10.2.11.барилга барих, буулгах, засварлах үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, булшлах эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжүүлж, үйлчилгээний хөлсийг хариуцах;

10.2.12.хог хаягдлын талаархи сургалтад хамрагдаж, мэдлэгээ дээшлүүлэх;

10.2.13.хамгийн боломжит арга технологи, байгаль орчинд ээлтэй арга ажиллагааг нэвтрүүлэх замаар хог хаягдлаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах;

10.2.14.хог хаягдлын талаархи хууль тогтоомж, стандартын шаардлагыг хангах ажиллах;

10.2.15.хог хаягдлын улмаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хохирол учруулсан, учруулж болзошгүй байдал бий болсон тохиолдолд тухайн шатны Засаг дарга болон онцгой байдал, цагдаа, эрүүл мэндийн байгууллагад мэдэгдэх;

10.2.16.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь байгууллагын амжилтнуудад хог хаягдлын менежментийн талаар сургалт зохион байгуулж, зохих мэдлэгийг эзэмшүүлэх, дадал зуршлыг хэвшүүлэх;

10.2.17.үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдлыг ангилан ялгах, хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, шатаах, устгах эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх, эдгээр үйл ажиллагаатай холбоотой гэрээ байгуулах, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих, байгууллагын дотоод болон гадна орчны цэвэрлэгээг хариуцах үүрэг бүхий нэгж, эсхүл ажилтантай байх;

10.2.18.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хог хаягдлаас үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах шаардлагатай арга хэмжээг авах, аюулгүй ажиллагааг хангах.

10.3.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хог хаягдалтай холбоотой дараахь үйл ажиллагааг хориглоно:

10.3.1.хог хаягдлыг дад бүтцийн шугам хоолойд хаях;

10.3.2.нийтийн адалбэр газар, ногоон бүс, үерийн далан сувагт хог хаягдал хаях;

10.3.3.хог хаягдлыг ил задгай шатаах;

10.3.4.гэрийн болон нам даралтын зууханд нийлэг материалтай хог хаягдлыг шатаах;

10.3.5.хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаях;

10.3.6.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хөрс бохирдуулагч жорлон байгуулах;

10.3.7.нийтийн эзэмшлийн эд хөрөнгө дээр зар сурталчилгаа байршуулах, шашны болон зан үйлийн эд зүйлс тавьж хог хаягдал үүсгэх.

Зураг 15. Хог тээвэрлэлтийн гэрээ

V.VIII. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

“Сүх-Индэр” ХХК-ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн нь байгаль орчны асуудлыг хариуцан ажиллаж, БОХТ, БОХШХ-ийг хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн үр дүн, тайланг компаний удирдлага, байгаль орчныг хариуцсан бүх шатны төр, захиргааны байгууллагын өмнө хариуцан ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Хүснэгт 9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг /
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх	Байгаль орчныг хамгаалах ажлыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж ажиллаа.	-
2	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлыг жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон Хэрлэн сумын ЗДТГ-т хүргэн өгч байх	БОМТ-ий дагуу хийсэн ажлаа БОАЖЯ болон Хэрлэн сумын БОГ-р хянуулахаар ажиллаж байна.	-
3	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрмийн талаар сургалт, семинарыг тогтмол зохион байгуулах, байгаль орчныг хамгаалах сургалтыг зохион байгуулах	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрмийн талаар сургалт, байгаль орчныг хамгаалах сургалтыг зохион байгуулсан. Зургийг орууллаа.	1,000,000.00
4	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр бүрэн хангаж ажиллуулах	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас болон багаж хэрэгслээр хангасан. Зургийг оруулав.	16,339,000.00
5	Ажилчдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулах	Нийт 30 ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулсан. Эрүүл мэндийн үзлэгт оруулсан баримтыг хавсралтаар оруулав.	2,836,000.00
6	Гал унтраах хэрэгслээр уурхайг бүрэн хангах арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар арга хэмжээ зохион байгуулах	Гал унтраах багаж хэрэгслээр уурхайг бүрэн хангасан, анхааруулах санамж тэмдгийг уурхайд байршуулсан. Зургийг оруулсан.	1,000,000.00
Нийт дүн			21,175,000.00

Зураг 16. Хөдөлмөр хамгааллын сургалт зохион байгуулж байгаа нь

Зураг 17. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцсар хангасан байдал

Зураг 18. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын багаж хэрэгслээр хангаж буй нь

Зураг 19. Галын аюулаас сэргийлэх анхааруулах самбар

V.IX. Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөөний биелэлт

"Сүх-Индэр" ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага, нутгийн иргэдэд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ.

Хүснэгт 10. Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах төлөвлөгөөний биелэлт

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд		Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ
Дорнод аймаг	Орон нутгийн байгаль орчны газар	Хуралд танилцуулах	БОМТ-ийн 2022 оны хэрэгжилтийн тайлан	11-р сарын 01-ний өдрийн дотор	БОМТ болон, БОМТ-ний биелэлтийн тайланг хянуулахаар ажиллаж байна.
	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ	Уулзалт			
Төрийн захиргааны төв байгууллага	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга	Тайлан, төлөвлөгөөг тайлан хэлбэрээр болон Файл хэлбэрээр	2022 оны БОМТ	12-р сарын 01-ний өдрийн дотор	

V.X. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

“Сүх-индэр” ХХК-ийн “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны орд нь тэсэлгээний ажилд дотооддоо үйлдвэрлэж буй энгийн найрлагат “анфо” тэсрэх бодис ашиглана. Тэсэлгээний ажлыг тусгай зөвшөөрөл бүхий тэсэлгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг "Мастер бласт энерги" ХХК-иар хийлгэхээр төлөвлөж байгаа бөгөөд 1 удаагийн тэсэлгээнд шаардагдах тэсрэх бодис, материалыг холбогдох байгууллагууд түүний агуулах үйлдвэрээс худалдан, тээвэрлэн авч ирж тэсэлгээг хийлгэсэн.

Хүснэгт 11. Химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он / төгрөг /
1	Тэсрэх бодис тэсрэх, асгарах, хэрэглэсэн тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг ил задгай хаях	Болзошгүй осол, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөөтэй байх	Болзошгүй осол, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг батлуулж ажилласан.	-
2		Тэсрэх бодисыг хадгалах, ачих, тээвэрлэх, хүлээн авах, зарцуулах явцад сав баглаа боодол задарч асгарахаас сэргийлэх, хяналт тавьж байх	Тэсрэх бодисыг хадгалах, ачих, тээвэрлэх, хүлээн авах, зарцуулах явцад сав баглаа боодол задарч асгарахаас сэргийлэх, хяналт тавьж ажилласан.	-
3		Тэсрэх бодис асгарсан үед ашиглах багаж хэрэгсэл, цэвэрлэгээний материалыг бэлтгэж бэлэн болгох	"Мастер бласт энерги" ХХК нь гэрээний дагуу өөрсдөө хаариуцан ажилладаг.	-
4		Ашиглагдсан тэсрэх бодисын сав баглаа боодлыг орон нутгаас зааж өгсөн талбайд булшлах, устгах арга хэмжээ авах		-
Нийт дүн				-

V.XI. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

“Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордыг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдалд тодорхой орон зайд, тодорхой хугацааны дотор, тодорхой давтамжтайгаар ажиглалт, хэмжилт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр гэнэ.

2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ үр дүнтэй байгаа эсэх, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тооцож тусгана.

Хүснэгт 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хяналт шинжилгээ явуулах үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг/
Агаарын орчин				
1	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Уурхай орчим, кемп орчмоос	-	-
2	Агаарын бохирдлын (NO ₂ , SO ₂ , CO, Тоос) шинжилгээ хийлгэж байх			
Усан орчин				
1	Усны хяналт шинжилгээ: Усны чанар: рН, ууссан нийт давс (жингийн аргаар), нийт хатуулаг (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni, үнэр, өнгө, нүүрс устөрөгчид (нефть бүтээгдэхүүний бохирдол)	Унд ахуйн усыг хангаж буй гүний уснаас.	Унд ахуйн уснаас усны дээж авч “Нарт ШУҮН консалтинг” ХХК-ийн лабораторид шинжлүүлсэн. Шинжилгээний дүнг хавсралтаар орууллаа.	33,000
Хөрсөн бүрхэвч				
1	Хөрсний морфологи бичиглэл, рН, цахилгаан дамжуулалт, давс %, ялзмагийн агууламж %, шим тэжээлийн элемент (NO ₃ , P ₂ O ₅ , K ₂ O), хөрсний механик	Төслийн талбайд 2 цэг сонгох. /уурхайн шимт хөрсний овоолго, ахуйн	Хөрсний агрохимийн болон хүнд металлын дээж авч “Нарт ШУҮН консалтинг” ХХК-ийн хөрсний	75,000

	бүрэлдэхүүн, нүүрс устөрөгчийн нэгдлүүд, кадьми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайр	бохир усны хаягдал орчимд/	лабораторид шинжлүүлсэн. Шинжилгээний дүнг хавсралтаар орууллаа.	
Нийт дүн				108,000

**2022 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД
ЗАРЦУУЛСАН НИЙТ ЗАРДАЛ**

“Сүх-Индэр” ХХК-ийн 2022 оны БОМТ-ний биелэлтийн тайланг БОНХЯ-ны Сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа.

2022 онд БОМТ-нд нийт **31,516,500.00** төгрөг зарцуулж ажиллалаа.

Хүснэгт 13. 2022 оны БОМТ-нд зарцуулсан нийт зардал

№	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зардал, 2022 он /төгрөг/
1	Байгаль орчинд учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	2,220,000.00
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	-
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	4,600,000.00
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	250,000.00
7	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	3,163,500.00
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	21,175,000.00
9	Олон нийтэд тайлагнах төлөвлөгөө	-
10	Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	-
11	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	108,000.00
Нийт дүн		31,516,500.00

ДҮГНЭЛТ

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших “Сүх-Индэр” ХХК-ийн “Зүүн-Өлзийт” нэртэй барилгын чулууны ордын 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу биелэлтийн тайланг боловсруулж дараах дүгнэлтэд хүрлээ.

“Сүх-Индэр” ХХК-ийн 2022 оны БОМТ-ний биелэлтийн тайланг БОНХЯ-ны Сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа.

Уг төслийн явцад байгаль экологийн унаган төрхийг хамгаалахын тулд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүн, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний зөвлөмж, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө зэргийг мөрдлөг болгон ажиллаж, 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу байгаль орчны арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлж ажилласан.

“Сүх-Индэр” ХХК нь нь 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлууд болох тоосжилт үүсэх үед усалгаа, өнгөн хөрсний овоолго, замыг тогтмол нэг маршрутаар явуулах, замын тэмдэг тэмдэглэгээ, ШТМ-ын зориулалтын сав байршуулах, дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг орон нутагаас авсан саналын дагуу хийх, хог тээвэрлэлтийн гэрээ байгуулах, хог хаягдлын цэгийг хашаажуулах, хөрс, усны шинжилгээ хийх, галаас хамгаалах багаж хэрэгсэл, галаас сэргийлэх самбар тэмдгийг шаардлагатай газруудад байршуулах, хөдөлмөр хамгааллын сургалт зохион байгуулах, жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах, ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцсаар хангах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

“Зүүн-Өлзийт” барилгын чулууны ордын БОМТ-ний биелэлтийн тайланд 2022 онд нийт **31,516,500.00** төгрөг зарцууллаа.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
2. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 2012 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010.
4. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010.
5. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” БОАЖСайдын А/618 тоот тушаал, 2019 он.
6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, үнэлгээ аудитын журам, аргачлал 2014
7. Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших ДО-004А тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Зүүн-Өлзийт” Барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах ТЭЗҮ, 2021 он
8. Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших “Зүүн-Өлзийт” Барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, 2022 он
9. Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших “Зүүн-Өлзийт” Барилгын чулууны ордыг ил аргаар ашиглах төслийн БОМТ, 2022 он
10. <http://www.legalinfo.mn/>

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 П/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartconsulting@gmail.com

Захиалагч: “Эко погоон баялаг” ХХК
Дээж авсан цэг: “Сүх-Индэр” ХХК, Дорнод аймаг, Хэрлэн сум, Зүүн өлзийт барилгын
чулууны орд (До-004А)
Сорьц авсан огноо: 2022 оны 05 сар 19 өдөр
Шинжилгээ хийсэн огноо: 05 сарын 25
Хариуцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилцох сууриуд, мг-экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	8.15	0.029	0.081	2.73	0.0	0.18	18	9	2.4	14
2	20-40	8.58	0.086	0.237	1.03	0.48	0.41	12	11	3.0	15
Дээж 2											
3	0-20	8.26	0.051	0.141	2.67	0.48	0.51	17	9	1.9	18
4	20-40	8.07	0.263	0.722	0.49	0.64	1.37	25	13	2.0	10

1. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1								
1	0-20	31.7	39.0	7.9	5.4	6.6	9.4	21.4
2	20-40	38.1	35.4	14.7	0.5	1.8	9.4	11.8
Дээж 2								
3	0-20	18.8	59.0	7.8	2.4	4.2	7.8	14.4
4	20-40	15.6	34.9	10.3	3.2	9.8	26.2	39.2

2. ХӨРСНИЙ ЭРҮҮЛ АХУЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН, ИГР ХӨРСӨНД

№	Дээжний дугаар	Нянгийн тоо MNS6341:2012	Гэдэсний савханшрын титр (E.coli) MNS 5367:2004		Анаэробын (Cl.perfringens) MNS 6341:2012	
		Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
Дээж 1						
1	Дээж 4	1.3*10 ⁵	0.1	2	0.1<	1

* Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжэнд хамаарна.

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 III/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 22/05-25/2

Захиалагч: “Эко ногоон баялаг” ХХК
Дээж авсан цэг: “Сүх-Индэр” ХХК, Дорнод аймаг, Хэрлэн сум, Зүүн өлзийт барилгын
чулууны орд (До-004А)
Сорьц авсан огноо: 2022 оны 05 сар 19 өдөр
Шинжилгээ хийсэн огноо: 05 сарын 25
Харилцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 3	0-10	24.3	45.5	0.0	37.1	15.4	12.9
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах тусвир: *Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжэнд хамаарна.

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хүнд металлуудыг -хаан дарсанд атом
шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, Га.СОЛОНГО
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Г.СОЛОНГО Р.Д

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 III/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 22/05-24-1

Захиалагч: “Эко ногоон баялаг” ХХК

Дээж авсан нэг: “Сүх-Индэр” ХХК, Дорнод аймаг Хэрлэн сум

Зүүн Өлзийт барилгын чулууны орд (До-004А)

Сорьц авсан огноо: 2022 оны 05 сар 20 өдөр

Уст дэгийн төрөл: Гүний худаг

Зориулалт:

Харилцах утас:

Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Na ⁺				CO ₃ ⁻	0.0	0.0	0.00
K ⁺	26.00	1.13	15.41	HCO ₃ ⁻	334.00	5.47	74.62
Ca ²⁺	70.00	3.49	47.60	Cl ⁻	58.00	1.64	22.30
Mg ²⁺	33.00	2.71	36.99	SO ₄ ⁻	2.00	0.06	0.77
				NO ₃ ⁻	6.00	0.17	2.31
Дүн	129.0	7.34	100	Дүн	400.0	7.34	100

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 529 мг/л

HCO₃ ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 362.0 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй,

Үнэр: 0-үнэргүй

Будингар: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 305 ppm

Ероохий хатуулаг: 6.20 мг-экв/л
/хатуу ус /

Урвалын орчин: pH- 7.24

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.758 ds/m

TDS: 368 ppm

$$M(0.53) = \frac{HCO_3 \ 75 \ [Cl \ 22]}{Ca \ 48 \ Mg \ 37 \ [Na \ 15]}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, I төрлийн цэцэгэдүү буюу харьцангуй ихэвтэр эрдэсжилттэй, хатуу ус.

Жич: усны сорьцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ, ХИМИЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ:

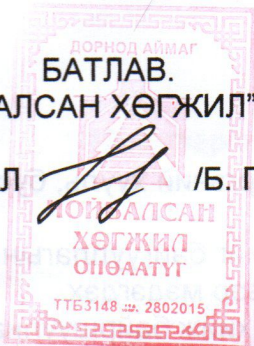
Га.СОЛОНГО

Г.СОЛОНГО Ph.D

БОРНОО АРМАГ
БАТЛАВ.

“ЧОЙБАЛСАН ХӨГЖИЛ” ОНӨҮГ

ЗАХИРАЛ /Б. ГЭРЭЛТ-ОД/

БАТЛАВ.

“СҮХ-ИНДЭР” ХХК

ЗАХИРАЛ /Э. ЭНХБОЛД/

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

2022 оны 07 сарын 01 өдөр

Хэрлэн сум

Нэг талаас “Чойбалсан Хөгжил”ОНӨҮГ (цаашид "А" тал гэнэ), түүнийг төлөөлж хог тээврийн тасгийн зохион байгуулагч Гантөмөр овогтой Ганболд Нөгөө талаас (цаашид "Б" тал гэнэ),түүнийг төлөөлж Х. Даваахүү бид дараахь нөхцөлөөр энэхүү гэрээг байгуулав.

1. “А”, “Б” талын нийтлэг үндэслэл

1.1. “А”, “Б” талууд нь хүний эрүүл мэнд хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх хоггүй цэвэр орчинд ажиллаж, амьдрах зорилгоор тогтоосон хуваарийн дагуу хаягдал хогийг цуглуулан тээвэрлэж тогтоосон түр цэгт хадгалах ба аюулгүй орчинд зөөж тээвэрлэхэд хамтран ажиллана.

1.2. Гэрээний хугацааг “А”, “Б” талууд 2022 оны 07 сарын 01-ны өдрөөс 2023 оны 07 сарын 01-ны өдөр хүртэл хугацаатай байгуулав. Гэрээний хугацааг талууд тохиролцон сунгаж болно.

2. “А”, “Б” талын хамтын ажиллагааны удирдлага, хяналт

- 2.1. “А”, “Б” тал нь гэрээний хэрэгжилт болон талуудын гэрээний талаархи үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрхтэй.
- 2.2. Талууд аль нэг талынхаа шаардсан үед хамтын ажиллагаатай холбоотой өөрийн хийсэн ажлын талаар тайлагнана.

3. Нэг. “А”, “Б” талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг

- 3.1. “Б” тал нь гэрээнд заагдсан хэмжээ, хугацаанд хог хаягдлыг тээвэрлүүлнэ.
- 3.2. “Б” тал нь хог хаягдлын хураамж **50,000 / Тавин мянга /** төгрөгийг “А” талын Хаан банкны **5405177983** тоот дансанд сар бүрийн 25-ны дотор шилжүүлэх
- 3.3. “А”, “Б” тал нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 10 дугаар зүйлийг мөрдлөг болгон ажиллана.
- 3.4. “Б” тал нь “А” талд хог хаягдлын хураамжыг төлөөгүй тохиолдолд хог хаягдлыг тээвэрлэхгүй.
- 3.5. “А” тал хог хаягдлыг гэрээнд заагдсан хугацаанд аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан тусгай тоногдосон автомашинаар тээвэрлэнэ.
- 3.6 “А” тал нь улиралд 1 удаа “Б” талын хог хаягдлыг ачиж тээвэрлэнэ.

4. Маргааныг шийдвэрлэх

4.1. Хэрэв маргаантай асуудлаар “А”, “Б” талууд тохиролцоонд хүрч чадахгүй тохиолдолд аливаа маргаантай асуудлыг орон нутгийн Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын дэргэдэх Арбитрт түүний Арбитрын хэрэг шийдвэрлэх дүрмийн дагуу Монгол Улсад эцэслэн шийдвэрлүүлнэ.

5. Бусад заалт

- 5.1. "А", "Б" талууд үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Иргэний хууль, бусад хууль тогтоомжийг удирдлага болгоно.
- 5.2. Хог хаягдлыг тээвэрлэхтэй холбоотой санал, хүсэлтийг байгууллагын **70582832** дугаарын утас болон "А" талд албан бичгээр мэдэгдэх.
- 5.3 "Б" тал нь хог хаягдалыг зориулалтын хогний саванд хийж байршуулна.
/Галд шатахгүй, орчин бохирдуулахгүй байх/

6. Гэрээ хүчин төгөлдөр байх

- 6.1. "А", "Б" талууд нь гэрээнд гарын үсэг зурсан үеэс гэрээ хүчин төгөлдөр болно.
- 6.2. Гэрээг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд талууд (дараахь хувилбарын аль нэгийг сонгож болно)
 - харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хугацаанаас өмнө гэрээг цуцалж болно.
 - аль нэг тал нь ажлын 10 хоногийн өмнө урьдчилан мэдэгдэх замаар гэрээнээс татгалзаж болно. Энэ тохиолдолд шалтгааныг тодорхой бичин албан тоотоор хандана.
- 6.3. Талууд харилцан тохиролцож гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

7. Талуудын хаяг

"А" тал:	"Б" тал:
Хаяг, индекс: Хэрлэн сум 2-р баг Утас: 70582832, 89002383 Цахилгаан шуудангийн хаяг: "Чойбалсан хөгжил" ОНӨҮГ ХТТЗ Байгуулагч: Г.Ганболд	Хаяг, индекс: Хэрлэн сум 5-р баг Утас: 99529549 Цахилгаан шуудангийн хаяг: Уул уурхайн инженер /Х. Даваахүү/

10 дугаар зүйл. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж,

байгууллагын эрх, үүрэг

10.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараахь эрх эдэлнэ:

10.1.1.хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх, хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах;

10.1.2.хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах.

10.2.Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараахь үүрэг хүлээнэ:

10.2.1.энэ хуулийн 9.1.3-т заасан журмын дагуу энгийн хог хаягдлаа ангилан ялгах;

10.2.2.энэ хуулийн 15 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан хогийн савтай байх;

10.2.3.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах;

10.2.4.хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсхүл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх;

10.2.5.үүссэн аюултай хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагад, эсхүл тогтоосон тусгай цэгт хүлээлгэн өгөх;

10.2.6.нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, иргэдийн бүлгээс зохион байгуулсан үйл ажиллагаанд оролцох;

10.2.7.хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлөх;

10.2.8.хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх;

10.2.9.эзэмшлийн барилга, байгууламжийн гадна хана, хашаа, хайсан дээр хог хаягдал болохоор зар сурталчилгаа байршуулахгүй байх;

10.2.10.энэ хуулийн 9.4.12-т заасан нийтийн эдэлбэр газрын хог хаягдал, цас, мөсийг цэвэрлэх;

10.2.11.барилга барих, буулгах, засварлах үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, булшлах эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжүүлж, үйлчилгээний хөлсийг хариуцах;

10.2.12.хог хаягдлын талаархи сургалтад хамрагдаж, мэдлэгээ дээшлүүлэх;

10.2.13.хамгийн боломжит арга технологи, байгаль орчинд ээлтэй арга ажиллагааг нэвтрүүлэх замаар хог хаягдлаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах;

10.2.14. хог хаягдлын талаархи хууль тогтоомж, стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах;

10.2.15. хог хаягдлын улмаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хохирол учруулсан, учруулж болзошгүй байдал бий болсон тохиолдолд тухайн шатны Засаг дарга болон онцгой байдал, цагдаа, эрүүл мэндийн байгууллагад мэдэгдэх;

10.2.16. аж ахуйн нэгж, байгууллага нь байгууллагын ажилтнуудад хог хаягдлын менежментийн талаар сургалт зохион байгуулж, зохих мэдлэгийг эзэмшүүлэх, дадал зуршлыг хэвшүүлэх;

10.2.17. үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдлыг ангилан ялгах, хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, шатаах, устгах эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх, эдгээр үйл ажиллагаатай холбоотой гэрээ байгуулах, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих, байгууллагын дотоод болон гадна орчны цэвэрлэгээг хариуцах үүрэг бүхий нэгж, эсхүл ажилтантай байх;

10.2.18. аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хог хаягдлаас үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах шаардлагатай арга хэмжээг авах, аюулгүй ажиллагааг хангах.

10.3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хог хаягдалтай холбоотой дараахь үйл ажиллагааг хориглоно:

10.3.1. хог хаягдлыг дэд бүтцийн шугам хоолойд хаях;

10.3.2. нийтийн эдэлбэр газар, ногоон бүс, үерийн далан сувагт хог хаягдал хаях;

10.3.3. хог хаягдлыг ил задгай шатаах;

10.3.4. гэрийн болон нам даралтын зууханд нийлэг материалтай хог хаягдлыг шатаах;

10.3.5. хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаях;

10.3.6. аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хөрс бохирдуулагч жорлон байгуулах;

10.3.7. нийтийн эзэмшлийн эд хөрөнгө дээр зар сурталчилгаа байршуулах, шашны болон зан үйлийн эд зүйлс тавьж хог хаягдал үүсгэх.